
Review: Družbena legitimizacija posegov v prostor

Reviewed Work(s): Praktična sociologija za načrtovalce in urejevalce prostora, Fakulteta za družbene vede, Knjižna zbirka teorija in praksa by Drago Kos

Review by: Ivan STANIČ

Source: *Urbani Izziv*, Vol. 13, No. 2, Izgrajevanje Mesta / Building The City (december 2002), pp. 95-96

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44180810>

Accessed: 03-07-2025 12:53 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Ivan STANIČ

Družbena legitimizacija posegov v prostor

Drago Kos (2002) Praktična sociologija za načrtovalce in urejevalce prostora, Fakulteta za družbene vede, Knjižna zbirka teorija in praksa, Ljubljana

Načrtovanje in urejanje prostora je praviloma dolgoročno, kontinuirano in sočasna dejavnost posameznikov in skupin, katere namen je, ne glede na vrsto delovanja, tj. ohranjanje, prenovu ali novogradnjo, spreminjanje prostora ali načrtno prinašanje neznanega v znani predvsem fizični spoznavni svet. Takšna spreminjanja praviloma spremlja bolj ali manj odkrit odpor (neudeleženi) uporabnikov prostora, kar pomeni, da je treba za uresničitev takšnih namer vložiti precej napora v razlage upravičenosti in poznejše koristi posega v zvezi s splošnim izboljšanjem bivalne kakovosti, racionalizacije porabe prostora ali drugih pozitivnih učinkov – če so. Na splošno lahko rečemo, da je treba večino naporov vložiti v legitimizacijo spremembe. Toda ta je večplastna.

Ekonomska legitimizacija pomeni zaščito investicije ter preprečitev poznejših zapletov, ki lahko sledijo ignoriranju ali slabemu izvajanju drugih oblik legitimizacije, saj večina posegov urejanja prostora zahteva izdatna finančna sredstva. Pri **strokovni legitimizaciji**, na primer, gre za zagotavljanje kar največjega prenosa znanja v operativni svet spreminjanja okolja, pri čemer je sodelovanje stroke ključno za upoštevanje najsodobnejših tehnoloških in tehničnih dognanj. Legitimizacija je tako tehnična kot postopkovna in je osnovana na pogodbenih razmerjih naročnika do izvajalca, kjer je neodvisna institucija vključena v nadzor (npr. Zbornica), ali pa je zakonska, kjer je pri zahtevnejših posegih predpisano dodatno tehnično preverjanje (mnenja, tehnična preverjanja,

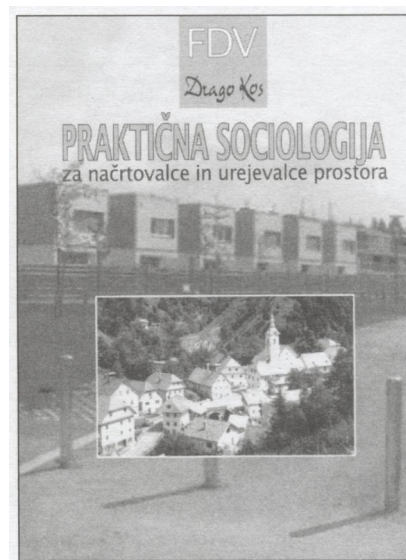
atesti ipd.). **Politična legitimizacija** v pluralnih družbah pomeni, da prostorske dokumente sprejemajo v skladu s postopki parlamentarne demokracije in jih tako dolgoročno legitimizirajo. Zaradi trajanja izvedbe spremembe, ki navadno presega mandatno obdobje izvoljenih posameznikov, je ta oblika ključnega pomena za oblastno strukturo, in sicer za preprečevanje drugačnih interpretacij posega ob spremembi vladajoče skupine. Dolgoročno odločanje ni v nasprotju z reprezentativno demokracijo, kjer nastopajo izvoljeni posamezniki, je nujen operativni podaljšek oziroma sredstvo neposredne demokracije pri uresničevanju zdaj strateških odločitev. **Družbena legitimizacija**, ki ni neposredno vezana ne na prvo ne na drugo, izhaja iz vedenja, da urejanje in načrtovanje prostora spreminjata bivalno okolje, tj. bivalno stvarnost prebivalcev in uporabnikov. Ta oblika legitimizacije pomeni na eni strani zagotovitev možnosti izražanja posameznikom in skupinam pri pogajanjih o parametrih sprememb, na drugi pa daje izvajalcu razvoja možnost, da prepriča sedanje uporabnike o pravilnosti spremembe. Tukaj pa so prostorski planerji praviloma bosi.

Nekaj poskusov približevanja družbene stvarnosti planerjem večinoma tehničnih strok in tudi poskusov približevanja planerskih proizvodov javnosti je že bilo. Naj spomnim le na najbolj izrazite. Prvega je že leta 1974 izdal takratni Zavod SRS za regionalno planiranje, z naslovom *Poglavitni smotri in smernice za urejanje prostora* [1]. Potem dolgo ni bilo nič. Sredi 90. let prejšnjega stoletja je

Urbanistični inštitut RS izdal priročnik za pospeševanje komunikacije med urbanisti [2]. Ob izdelavi Koncepta prostorskega razvoja Ljubljane pa je Oddelek za urbanizem ubral pogumno komunikacijsko pot in izdal kar dve knjigi, ki naj bi povečali zanimanje (vsaj) strokovne javnosti za projekt oziroma mu dali družbeno legitimnost zaradi, če ne drugega, številnih sodelujočih. [3]

Izvirnih in temeljnih del, ki bi planerjem približale proučevanje družbe (v prijazno skrajšani obliki), razen naštetih komunikacijskih poskusov do zdaj ni bilo.

Zato je toliko bolj dobrodošla knjiga, ki jo je javnosti in prostorskim planerjem ponudil prof. dr. Drago Kos, in sicer o praktični sociologiji za načrtovalce in urejevalce prostora. To ni učbenik, ne hitra kuharica za odpravljanje pogostih napak v postopkih načrtovanja, niti poljudno pisana knjiga v duhu popularizacije znanosti, je pa vsekakor

opomnik in osnovno teoretično izhodišče (z nekaj dovolj abstraktnimi praktičnimi primeri, ki ne omogočajo neposredne uporabe ali kopiranja) za razumevanje potrebe po širšem družbenem delovanju ali razumevanju sodobne postmoderne družbe nasploh.

Knjiga je razdeljena na dva dela. V prvem je prikazan izbor nekaterih sodobnih socioloških pogledov na prostor. Ta del je posvečen argumentiranju in dokazovanju neposredne uporabnosti socioloških teorij pri urejanju in načrtovanju prostora. Cilj je prepričati prostorske načrtovalce, da je treba lastna znanja izpopolniti, ker večina sodobnih planerskih nalog presega le iskanje organizacijsko-tehničnih rešitev. Temi sta na primer uporabnost teorije ter družbena kompleksnost in legitimizacijski problemi, posebej pa je izpostavljeno prostorsko načrtovanje v tranziciji. To ni lastno le nekdanjim socialističnim

državam vzhodne Evrope, temveč tudi veliki večini držav z razvito družbo blaginje. Iz vseh se je veliki brat umaknil, planiranje (in vse drugo) pa prepustil množicam malih. Skratka, tukaj so razmišljanja o uporabnosti teorije, o kateri avtor trdi, da jo je treba vzeti dobesedno, ker je zaradi množice malih bratov in posledične (planerske) prakse, ki teorijo prehiteva, nujno treba povečati interpretacijsko zmogljivost slednje, tudi z vključevanjem družbenih ved.

V drugem delu avtor sicer ne ponudi enega izdelanega modela za vključevanje sociologije v prostorsko urejanje in načrtovanje, temveč jih spet prikaže več. Mednje spadajo presoje družbenih vplivov, analize politik, raziskovanje javnega mnenja in napovedovanje razvojnih smernic ob postmodernem vrednostnem premiku. Ob koncu je priloga o povsem praktični (in izvedeni) kvalitativni analizi za iskanje lokacije »atomskega skladišča«.

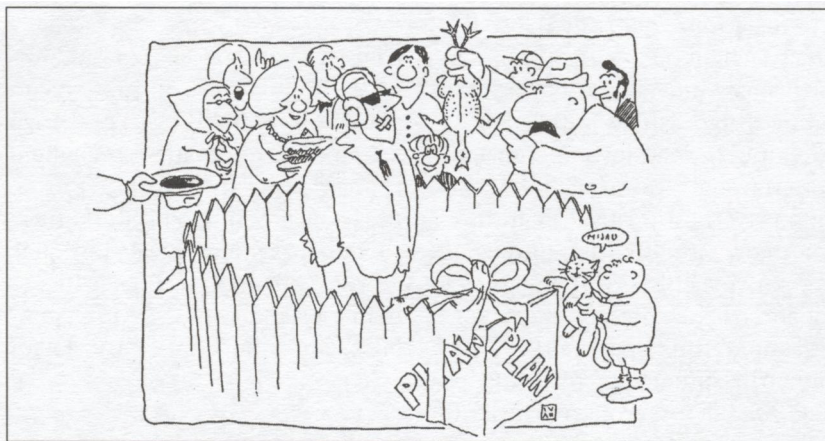
Knjigo končuje obsežen seznam virov in literature.

Ivan Stanič, univ. dipl. inž. arh.,
Urbanistični inštitut RS, Ljubljana
E-pošta: ivan.stanic@urbinstitut.si

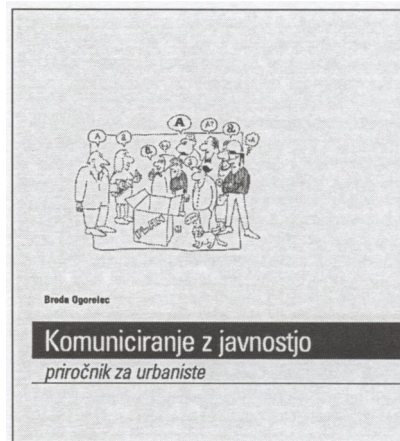
Opombe

- [1] Svetlik, P., Šarec, A. (ur.) (1974) Poglavitni smotri in smernice za urejanje prostora, Zavod SRS za RPP, Ljubljana.
- [2] Ogorelec, Breda (1995) Komuniciranje z javnostjo: priročnik za urbaniste, Urbanistični inštitut Republike Slovenije, Ljubljana.
- [3] Pogledi na Ljubljano – ideje o razvoju: esejiška anketa ŠKos, Drago, in dr. (ur.)Č, Mestna občina Ljubljana, Urbanistični inštitut RS, Ljubljana 2001; Pogledi na Ljubljano – ideje o razvoju: urbanistična anketa ŠZupancič, Bogo (ur.)Č, Mestna občina Ljubljana, Urbanistični inštitut RS, Ljubljana 2001.

Informacije: Irma Vidmar Vozelj,
Univerza v Ljubljani, Fakulteta
za družbene vede, Ljubljana
Tel: 01 5805147, E-pošta:
irma.vidmar-vozelj@uni-lj.si

Ivan Stanič: Planer, ki pristopa napačno (Ogorelec, 1995)

Prvi priročnik (Ogorelec, 1995)

Poljudna publikacija namenjena boljšemu razumevanju urejanja prostora (Svetlik, Šarec, 1974)